

Přikázání pohledávky

Exekutor musí současně vážit, zda újma na budoucím majetkovém prospěchu povinného je odůvodnitelná podmínkami exekuce, tedy že vymáhané nároky nelze vymoci jiným způsobem, že exekuce probíhá již dlouho bezúspěšně, že oprávněný je prodlevou ve vymáhání výrazně poškozen. Jediným kritériem účelnosti není samotný rozdíl mezi výší pohledávky povinného v případě řádného ukončení smluvního vztahu a výší plnění vyplaceného při předčasném ukončení smlouvy. Lze totiž předpokládat, že výtěžek okamžitého ukončení smlouvy bude výrazně nižší, a to nejen s ohledem na prostý běh času, ale též na smluvní ujednání upravující finanční postihy při předčasném ukončení smlouvy; sama tato skutečnost neznačí neúčelnost nahrazení projevu vůle v exekučním řízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 20 Cdo 5043/2016, ze dne 26.4.2017)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v exekuční věci oprávněné KALIOS Invest a. s., se sídlem v P., zastoupené Mgr. Š.M., advokátkou se sídlem v P., proti povinnému D. Š., zastoupenému JUDr. M.H., advokátem se sídlem v O., pro 410 458,11 Kč s příslušenstvím, vedené soudním exekutorem JUDr. L.J., Exekutorský úřad Přerov, pod sp. zn. 203 Ex 02685/14, o dovolání povinného proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 26. 2. 2016, č. j. 40 Co 36/2016-79, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci v záhlaví označeným rozhodnutím potvrdil usnesení ze dne 25. 9. 2015, č. j. 103 Ex 02685/14-51, kterým soudní exekutor JUDr. T.V., Exekutorský úřad Přerov (s účinností od 1. 4. 2016 byl do příslušného exekutorského úřadu jmenován soudní exekutor JUDr. L.J.), rozhodl, že nahrazuje projev vůle povinného k výpovědi smlouvy o životním pojištění č. 1850479165 uzavřené s Kooperativa pojišťovnou, a. s., Vienna Insurance Group (výrok I.). Dále rozhodl, že nahrazuje projev vůle povinného k žádosti o plnění z uvedené smlouvy (výrok II.) a že pohledávka povinného na peněžitá plnění vyplývající z ukončení smlouvy o životním pojištění se přikazuje k vyplacení ve prospěch exekučního účtu č. 175236496/0300 vedeného u ČSOB Olomouc, VS 026851453 (výrok III.). Uvedl, že exekuční řízení bylo zahájeno 24. 1. 2014, a proto soudní exekutor správně postupoval podle občanského soudního řádu ve znění zákona č. [404/2012 Sb.](#), který § 312 odst. 2 o. s. ř. s účinností od 1. 1. 2013 novelizoval. Současně respektoval zákonný postup vymezený v § 312 odst. 2 o. s. ř., neboť z obsahu spisu vyplývá, že oprávněnou osobou k plnění z této smlouvy je povinný, byť obmyšlenou osobou je jeho dcera K. Š. K obraně povinného, že právo na výplatu odbytného ze smlouvy o kapitálovém pojištění věna náleží výlučně jeho nezletilé dceři, dodal, že je na ní, aby podala žalobu podle § 267 o. s. ř. Současně neshledal § 312 o. s. ř. v rozporu s ústavním pořádkem, a proto se v souvislosti s jeho výkladem neobrátil na Ústavní soud.

Povinný v dovolání namítá, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci, přičemž přípustnost dovolání spojuje s výkladem § 312 o. s. ř. a velkým počtem smluv, k jejichž vypovězení exekutory dochází. Namítá dále, že odvolací řízení je postiženo vadou, protože se odvolací soud nezabýval skutečností, že povinný nemá s pojišťovnou sjednané životní pojištění. Podle jeho názoru by dovolací soud také měl – byť se tím odvolací soud nezabýval – „vyřešit otázky hmotného a procesního práva ve vztahu k § 312 odst. 2 o. s. ř. nejen vůči odbytnému vyplácenému třetí osobou oprávněnému, ale i vůči sankci, která dle smlouvy třetí osobě právoplatně náleží a jejíž výše je v podstatě rovna minimálně dosavadním výnosům plynoucím povinnému ze

smluvního vztahu, kdy je povinný o budoucí výplatu těchto výnosů ochuzen“. Odvolací řízení je rovněž postiženou touto vadou, „že se odvolací soud nezabýval otázkou, zda pojistná smlouva Kapitálové pojištění věna pro případ sňatku/dožití – RENDITE JUNIOR, uzavřená dovolatelem ve prospěch jeho nezletilého dítěte, kdy pojištěným a jediným oprávněným k přijetí plnění z dožití této smlouvy je dítě dovolatele, kde se měsíčně hrazené pojistné skládá z pojistného pro případ smrti nebo úrazu pojištěnce a ze spořicí části, přičemž spořicí část vytváří kapitál ve správě Kooperativa pojišťovny, a. s., Vienna Insurance Group, pravidelně narůstající o spořicí části pojistného ukládané rodiči nezletilého dítěte a zhodnocující se o výnosy pojišťovny a které mělo zajistit finančně budoucnost nezletilého dítěte, je současným i budoucím jměním dítěte“. Pokud by se odvolací soud touto otázkou zabýval, musel by rozhodnout ve shodě s právním názorem vyjádřeným v rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 33 Cdo 2912/2008 (souhlas opatrovnického soudu k výpovědi pojištění). Domnívá se, že plnění z předčasně ukončeného smluvního vztahu je stále existujícím jměním nezletilého dítěte, které se tak může úspěšně domáhat vyplaceného odbytného, oprávněný tak bude muset přijaté plnění vrátit nezletilému a výpověď předmětné smlouvy bude zjevně neúčelná. Navrhl proto, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Současně navrhl, aby dovolací řízení bylo spojeno s dovolacím řízením, jehož předmětem je dovolání proti rozhodnutí téhož soudu, jež se týká druhého nezletilého dítěte.

Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 1. 2014 (dále též jen „o. s. ř.“).

Dovolání je přípustné, neboť Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi dosud neřešil otázku účelnosti nahrazení projevu vůle povinného k výpovědi závazku nebo k žádosti o plnění ve smyslu § 312 odst. 2 věty druhé o. s. ř.

Jedním ze zákonných způsobů provedení exekuce k vymožení peněžitého plnění je přikázání pohledávky, tedy práva povinného na plnění vůči jeho dlužníku (poddlužníku) – viz § 59 odst. 1 písm. b) zákona č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

Podle § 65 exekučního řádu nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se na exekuci přikázáním pohledávky přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu upravující výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky.

V souladu s § 312 odst. 1 o. s. ř. výkon rozhodnutí přikázáním jiné peněžité pohledávky povinného než pohledávky z účtu u peněžního ústavu nebo nároku uvedeného v § 299 o. s. ř. lze nařídit i v případě, že se pohledávka povinného stane splatnou teprve v budoucnu, jakož i v případě, že povinnému budou dílčí pohledávky z téhož právního důvodu v budoucnu postupně vznikat.

Soudní exekutor postupuje podle odstavce 1 i v případě, že plnění vyplývající ze závazku, jehož je povinný účastníkem, je podmíněno nebo vázáno na dosažení věku nebo jiný běh času (§ 312 odst. 2 věta první o. s. ř.). Takovou pohledávkou může být např. pohledávka ze smlouvy o životním pojištění, kdy je nárok na výplatu pojistného plnění vázán na uplynutí času (dožití) či jinou událost (svatba, dokončení studia apod.). Soudní exekutor následně může po právní moci příslušného exekučního příkazu (srov. § 52 odst. 3 exekučního řádu) vydat rozhodnutí, jímž nahradí prohlášení vůle povinného k výpovědi závazku nebo k žádosti o plnění (§ 312 odst. 2 věta druhá o. s. ř.). Podmínkou pro takový postup je jeho účelnost, kdy smysl nahrazení uvedeného projevu vůle spočívá v rychlejším a efektivnějším vymožení exekvované pohledávky.

Exekutor současně musí vážit, zda újma na budoucím majetkovém prospěchu povinného je odůvodnitelná podmínkami exekuce, tedy že vymáhané nároky nelze vymoci jiným způsobem, že

exekuce probíhá již dlouho bezúspěšně, že oprávněný je prodlevou ve vymáhání výrazně poškozen, třeba je-li vymáháno výživné, apod. (srov. Kasíková, M. a kol., Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, str. 455). Z toho též vyplývá, že jediným kritériem účelnosti není samotný rozdíl mezi výší pohledávky povinného v případě řádného ukončení smluvního vztahu a výší plnění vyplaceného při předčasném ukončení smlouvy. Lze totiž předpokládat, že výtěžek okamžitého ukončení smlouvy bude výrazně nižší, a to nejen s ohledem na prostý běh času, ale též na smluvní ujednání upravující finanční postihy při předčasném ukončení smlouvy; sama tato skutečnost neznačí neúčelnost nahrazení projevu vůle v exekučním řízení.

V projednávané věci je exekuce na majetek povinného vedena k vymožení pohledávky oprávněné ve výši 410 458,11 Kč s příslušenstvím. Soudní exekutor dne 22. 7. 2015 vydal exekuční příkaz, č. j. 103 Ex 02685/14-39, kterým rozhodl o provedení exekuce příkázáním jiné pohledávky než z účtu, kterou má povinný vůči Kooperativa pojišťovně, a. s., Vienna Insurance Group, z titulu nároku na plnění ze smlouvy o životním připojištění č. 1850479165, a to rovněž pro případ ukončení předmětného smluvního vztahu. Ze skutkových zjištění odvolacího soudu vyplývá, že předmětem vypovídané smlouvy (smlouvy o kapitálovém pojištění věna č. 1850479165 uzavřené s Kooperativa pojišťovnou, a. s.) je pojištění, „jež se vztahuje k účastníku (pojistníku) D. Š.“, oprávněnou osobou k (předčasnému) plnění z této smlouvy je povinný a obmyšlenou osobou jeho dcera K. Š. Z obsahu spisu (sdělení pojistitele ze dne 27. 4. 2015 na č. l. 49) dále vyplývá, že pojistitel počátek pojištění eviduje dne 10. 4. 2002, konec 9. 4. 2027 (celkem tedy 25 let, kdy v době vydání usnesení o nahrazení projevu vůle do konce pojištění zbývalo více než 11 let) a „odkupné“ ke dni 27. 4. 2015 vyčíslil ve výši 42 933 Kč; ke dni vydání usnesení o nahrazení projevu vůle bylo v exekuci vymoženo 160 000 Kč (viz přehled plateb). Následně pak bylo pojistitelem na účet soudního exekutora dne 11. 4. 2016 vyplaceno odbytné ve výši 47 344 Kč (viz sdělení pojistitele na č. l. 90 a přehled plateb). S ohledem na celkovou dobu zbývající do konce pojištění, výši vymáhané částky, ale především skutečnost, že „předčasné“ plnění (odbytné) náleží povinnému, zatímco při řádném plnění by náleželo třetí (obmyšlené) osobě, lze nepochybně nahrazení projevu vůle povinného k výpovědi předmětné smlouvy hodnotit jako účelné.

Vyřešení otázky, zda prostředky „na účtu“ pojišťovny (a potažmo odbytné) jsou budoucím jměním nezletilého dítěte, není pro rozhodnutí o nahrazení projevu vůle podle § 312 odst. 2 o. s. ř. podstatné. Postup podle § 312 odst. 2 věty druhé o. s. ř. je realizací exekuce příkázáním jiné peněžitě pohledávky povinného a pro úvahu o účelnosti vypovězení smluvního vztahu je relevantní závěr, které osobě bude ze smlouvy plněno, lépe řečeno zda bude plněno povinnému. V souzené věci bylo zjištěno, že pojistníkem a současně osobou oprávněnou k plnění v případě výpovědi smlouvy (odbytnému) je podle smlouvy povinný, nikoli jeho nezletilá dcera. Domnívá-li se jiná osoba, odlišná od povinného, že pohledávka náleží podle hmotného práva jí (nikoli povinnému), a že tedy pohledávku nelze exekučně postihnout, k obraně jí přísluší návrh na vyloučení majetku z exekuce (tzv. vylučovací žaloba) podle § 267 o. s. ř.

Stejně tak není důvodná námitka povinného stran retroaktivního působení § 312 odst. 2 o. s. ř. Ustanovení o možnosti vydání usnesení o nahrazení projevu vůle povinného k výpovědi smluvního vztahu bylo do o. s. ř. vloženo zákonem č. [396/2012](#) Sb. (část první čl. I bod 28) a nabylo účinnosti dne 1. 1. 2013. Exekuční řízení bylo zahájeno dne 21. 1. 2014, tedy již za účinnosti zákona č. [396/2012](#) Sb. Z podstaty věci je proto vyloučena úvaha o retroaktivním (zpětném) působení tohoto ustanovení na předmětné exekuční řízení.

Protože rozhodnutí odvolacího soudu je správné, Nejvyšší soud dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

Další články:

- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Nájemné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Péče o dítě \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o smlouvě budoucí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)